

**ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑΤΟΣ
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ Α΄ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ**

**ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΝΓΛ: ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΧΡΗΣΤΑΚΗ
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑΤΟΣ: ΕΛΙΝΑ ΔΟΥΔΟΥΜΗ**

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10) (ενδεικτική απάντηση του ΙΕΠ)

- 1 Σ
- 2 Λ
- 3 Σ
- 4 Σ
- 5 Λ

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10) (ενδεικτική απάντηση του ΙΕΠ)

Στην 1η παράγραφο του κειμένου εμφανίζονται δύο ρητορικά ερωτήματα, στην αρχή και στο τέλος της παραγράφου:

- «Έχετε διαπιστώσει πώς .... ομορφότεροι και νεότεροι;»
- «Αν είναι έτσι, όμως, τότε γιατί .... γελάσατε σήμερα;»

Στα ερωτήματα αυτά η απάντηση είναι προφανής και αναμένεται να δοθεί από τον κάθε αναγνώστη προσωπικά – από αυτό το στοιχείο προκύπτει ο ρητορικός χαρακτήρας τους. Η λειτουργία τους έγκειται στη διέγερση του προβληματισμού του αναγνώστη με άμεσο και εύληπτο τρόπο.

Πιο συγκεκριμένα:

- Το πρώτο ερώτημα, στην αρχή του κειμένου, σχετίζεται άμεσα με τον τίτλο και εισάγει στο κεντρικό θέμα που είναι οι ευεργετικές επιδράσεις του γέλιου, στρέφοντας την προσοχή του αναγνώστη στο πώς φαίνεται ο άνθρωπος που γελά (ομορφότερος και νεότερος).
- Το δεύτερο ερώτημα, στο τέλος της 1η παραγράφου, ανακεφαλαιώνει τα δεδομένα των ευεργετικών επιδράσεων του γέλιου («Αν είναι έτσι») και επεκτείνει τον προβληματισμό στον κάθε αναγνώστη προσωπικά («τότε γιατί δεν ... σήμερα;»). Με αυτή την έννοια, και σε συνδυασμό με την υπόδειξη του συγγραφέα ότι
- απάντηση είναι διαφορετική για τον καθένα, διαθέτει μεταβατικό χαρακτήρα, ενισχύοντας τη συνεκτικότητα του κειμένου.

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15) (ενδεικτική απάντηση του ΙΕΠ)

Οι τρεις γλωσσικές επιλογές, με τις οποίες η αρθρογράφος επιχειρεί να προτρέψει τον δέκτη στην τελευταία παράγραφο του κειμένου έχουν ως ακολούθως:

- χρήση του β' πληθυντικού προσώπου → Με το β' πληθυντικό πρόσωπο απευθύνεται άμεσα στους αναγνώστες, σε ευθύ λόγο, για να τους παρακινήσει είτε θετικά, ως προς το τι να κάνουν (*εκφραστείτε, να ξεκινήσετε κ.λπ.*), είτε αρνητικά, ως προς το τι να αποφύγουν (*μην αφήσετε, μην το αναβάλλετε*). Με αυτή την έννοια το β' πρόσωπο συμβάλλει άμεσα και ενεργά στη διαμόρφωση του ύφους της προτροπής.
- χρήση της προστακτικής και της υποτακτικής → Η προστακτική και η υποτακτική διαθέτουν κατεξοχήν προτρεπτικό χαρακτήρα, εφόσον παρακινούν είτε άμεσα και κατηγορηματικά (η προστακτική, π.χ. *βάλτε*) είτε έμμεσα και ηπιότερα (η υποτακτική, π.χ. *να ξεκινήσετε*). Σημειώνεται και πάλι ότι στο κείμενο περιλαμβάνονται τύποι προστακτικής τόσο καταφατικοί (π.χ. *βάλτε, μοιραστείτε, εκφραστείτε, νιώστε, αντιμετωπίστε*) όσο και αρνητικοί (π.χ. *μην αφήσετε, μην αναβάλλετε*).
- χρήση προτρεπτικού λεξιλογίου → Η αρθρογράφος επιλέγει συγκεκριμένες λέξεις και φράσεις χρόνου που τονίζουν τον επείγοντα χαρακτήρα της προτεινόμενης αλλαγής συμπεριφοράς (π.χ. *ούτε μία μέρα να πάει χαμένη, η καλύτερη ώρα ... είναι τώρα*). Με αυτόν τον τρόπο τα νοήματα εμπλουτίζονται και ενισχύεται ο χαρακτήρας της προτροπής.

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 30)

Αθήνα, 6 Μαΐου 2023

Αξιότιμη Κυρία Αρώνη,

Πρόλογος

(αφόρμηση) Διαβάζοντας πρόσφατα ένα άρθρο σας σχετικά με το γέλιο, προβληματίστηκα ιδιαίτερα με μια έρευνα που παραθέσατε σύμφωνα με την οποία οι άνθρωποι σήμερα γελούν πολύ λιγότερο απ' ότι στο παρελθόν. **(δεδομένο)** Πράγματι, όπως κ εσείς πιστεύω θα έχετε παρατηρήσει, οι άνθρωποι γύρω μας είναι περισσότερο σκυθρωποί και σπάνια εκφράζονται αυθόρμητα μέσω του γέλιου. **(αναφορά στα ζητούμενα)** Μέσα λοιπόν από αυτή την επιστολή, θα ήθελα να σας διατυπώσω την άποψή μου σχετικά με τους λόγους που συμβαίνει αυτό, αλλά και το ρόλο που έχει το γέλιο στην δική μου ζωή.

Κύριο Μέρος

Ζητούμενο 1: Λόγοι για τους οποίους οι άνθρωποι γελούν λιγότερο στην εποχή μας

❖ κοινωνικοί λόγοι

→ πληροφορίες κειμένου

- Σύγχρονος τρόπος ζωής

→ συμπληρωματικά επιχειρήματα

- γρήγοροι ρυθμοί ζωής, απαιτητική, πιεστική καθημερινότητα
- η πολυπλοκότητα των σύγχρονων προβλημάτων
- η μοναξιά, η αποξένωση
  - ↳ οι άνθρωποι είναι εξαντλημένοι ψυχικά, δεν έχουν αποθέματα, διάθεση να χαμογελάσουν
- Κρίση αξιών
  - Η υποβάθμιση ανθρωπιστικών αξιών και ο υλικός ευδαιμονισμός έχουν μετατρέψει το σύγχρονο άνθρωπο σε ατομιστή, ανταγωνιστικό, σκληρό, αδιάφορο για το συνάνθρωπο

- Εστιάζει στην εικόνα του
  - ↳ Ο σύγχρονος άνθρωπος παύει να είναι αυθόρμητος, παρουσιάζεται σοβαροφανής και αγέλαστος, θεωρεί ότι με αυτό τον τρόπο δεν χάνει το κύρος του

Ζητούμενο 2: Επίδραση του γέλιου στην προσωπική σας ζωή (απάντηση σε α' ενικό πρόσωπο)

❖ ψυχολογικό επίπεδο

→ πληροφορίες κειμένου

- εκτόνωση, αποφόρτιση, χαλάρωση
- περιορισμός άγχους, πίεσης
- καταπολέμηση αρνητικών συναισθημάτων
- αίσθημα χαράς, ανακούφισης, απελευθέρωσης
- οι δυσκολίες, τα προβλήματα αντιμετωπίζονται με τρόπο που επιβαρύνουν λιγότερο την ψυχολογία

→ συμπληρωματικά επιχειρήματα

- αισιοδοξία
- θάρρος στην αντιμετώπιση των δυσκολιών
- μέσο έκφρασης συναισθημάτων

❖ κοινωνικοποίηση

→ πληροφορίες κειμένου

- αποτελεί ένα μέσο φέρνει τους ανθρώπους πιο κοντά
- αποτελεί έναν τρόπο ενθάρρυνσης των άλλων
- εξομαλύνει εντάσεις

→ συμπληρωματικά επιχειρήματα

- καταπολέμηση αμηχανίας
- μεγαλύτερη άνεση και αυτοπεποίθηση στην προσπάθεια δημιουργίας κοινωνικών σχέσεων

Επίλογος

Συμπέρασμα: Το γέλιο λοιπόν όπως κι εσείς αντιλαμβάνεστε είναι για μένα πηγή ζωής, ένας τρόπος να αντιμετωπίζω τις καθημερινές δυσκολίες, να νιώθω πιο δυνατός/ή. Ίσως γι' αυτό δυσκολεύομαι να καταλάβω, γιατί οι άνθρωποι στην εποχή μας δεν αφήνουν ελεύθερους τους εαυτούς τους στην ευεργετική του επίδραση. **Νέα ιδέα:** Ευελπιστώ λοιπόν πώς όλο και περισσότεροι άνθρωποι θα ακολουθήσουν τη συμβουλή σας και θα βάλουν το γέλιο στη ζωή τους «τώρα»!

Με εκτίμηση
μια μαθήτριά/ένας μαθητής λυκείου

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 20)

1^ο υποερώτημα

Το ποιητικό υποκείμενο χρησιμοποιώντας το πρώτο πληθυντικό («εμείς βρίσκουμε», «ν' αντισταθούμε», «Αντιστεκόμαστε») εξομολογείται πόσο πολύτιμο είναι το γέλιο στη ζωή του. Με την επιλογή αυτή δίνει

μια αίσθηση συλλογικότητας και καθολικότητας γιατί το ποιητικό υποκείμενο ταυτίζεται με όλους εκείνους τους ανθρώπους που χρησιμοποιούν το γέλιο για να αντιμετωπίσουν τις δυσκολίες της ζωής τους. Μοιράζεται μια κοινή εμπειρία, μια κοινή στάση ζωής γεγονός που προσδίδει αμεσότητα και οικειότητα στο ύφος του ποιήματος, διευκολύνοντας με τον τρόπο αυτό και την ταύτιση των αναγνωστών.

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

1. Το σχήμα λόγου που χρησιμοποιείται είναι η προσωποποίηση, καθώς αποδίδεται μια ανθρώπινη ιδιότητα («να βγεί σεργιάνι») στον ήλιο. Το ποιητικό υποκείμενο με αυτή την προσωποποίηση αισθητοποιεί και εικονοποιεί μια ακόμη ιδιότητα του γέλιου. Το γέλιο έχει τη δύναμη να φωτίζει τη ψυχή του ανθρώπου και να τη γεμίζει την καρδιά του με θετικά συναισθήματα. Η προσωποποίηση προσδίδει στον λόγο αμεσότητα, ζωντάνια, παραστατικότητα. (μονάδες 5)

2. Στο ποίημα επαναλαμβάνονται οι λέξεις «Χαμόγελο/χαμογελώντας» και «Αντισταθούμε/Αντιστεκόμαστε». Με τη χρήση τη επανάληψης το ποιητικό υποκείμενο προσδίδει έμφαση και αναδεικνύει μια βασική ιδιότητα που έχει το χαμόγελο. Το χαμόγελο λειτουργεί ως μέσο αντίστασης απέναντι στις αντιξοότητες της ζωής, που οπλίζει τον άνθρωπο με θάρρος και αισιοδοξία, ώστε να μην καταβάλλεται από αυτές. (μονάδες 5)

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15) (ενδεικτική απάντηση ΙΕΠ)

Το χαμόγελο διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην ανθρώπινη ζωή, σύμφωνα με το Κείμενο 2, εφόσον μπορεί να αντισταθμίσει τη θλίψη, να υποστηρίξει την αισιοδοξία και τη χαρά και να βοηθήσει τον άνθρωπο να αντιπαλέψει τις δυσκολίες και τα προβλήματα. Ενδεικτικό της σπουδαιότητάς του είναι και το κεφαλαίο αρχικό γράμμα της λέξης στον στ. 6. Ειδικότερα:

- στους στ. 5-6 το χαμόγελο παρομοιάζεται με όπλο, και μάλιστα τονίζεται ότι είναι ο πιο σημαντικός τρόπος άμυνας που διαθέτει ο άνθρωπος, όλοι οι άνθρωποι χωρίς εξαίρεση (προσοχή στον κειμενικό δείκτη του α΄ πληθυντικού προσώπου, π.χ. στ. 3
- «εμείς βρίσκουμε τον τρόπο»), για να αντιμετωπίσουν τη μελαγχολία και τη θλίψη (τους «μελαγχολικούς ουρανοί» και τη «θλιμμένη βροχή» - μεταφορές στους στ. 1και 2) ·
- στους στ. 7-11 υποδεικνύεται, με μία όμορφη αναλογία, ότι το χαμόγελο στηρίζει τον ψυχισμό του ανθρώπου, όταν αυτός έχει λυγίσει («τα τσακισμένα ρόδα στα περιβόλια της ψυχής μας» μεταφορά.) και τον βοηθά να ξανακερδίσει την αισιοδοξία και την ελπίδα (στ. 7 «για να μοσχομυρίσουν ξανά», στ. 9-10 «για να ξαναβγεί ο ήλιος σεργιάνι (προσωποποίηση) στις καρδιάς τα μέρη» (μεταφορά)
- τέλος, στους στ. 12-14 τονίζεται ότι το χαμόγελο συνιστά πράξη αντίστασης προς τις δυσκολίες και τα προβλήματα (στ. 12 μτφ «Αντιστεκόμαστε στον χειμώνα») και εκδήλωση της προσδοκίας ενός καλύτερου μέλλοντος (στ. 13 μτφ. «προσμένοντας την Άνοιξη»).
- Ως προς το δεύτερο ερώτημα, ο κάθε μαθητής / η κάθε μαθήτρια μπορεί να εκφράσει τη συμφωνία ή τη διαφωνία του / της με τις παραπάνω θέσεις του κειμένου, ανάλογα με τον παραστατικό κύκλο και τα βιώματά του / της.